

Sygn. akt V ACa 1061/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Marta Szerel (spr.)

Sędziowie: SA Robert Obrębski

SO del. Katarzyna Parczewska

Protokolant: sekr. sądowy Dorota Jędrak

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. we (...) sp. z o.o. we W. (poprzednio (...) sp. z o.o. we W.)

przeciwko Samodzielnemu Publicznemu (...) Szpitalowi (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 6 maja 2016 r., sygn. akt IV C 163/16

I. zmienia zaskarżony wyrok częściowo w punkcie pierwszym i drugim w ten sposób, że oddala powództwo (...) sp. z o.o. we W.

i zasądza od (...) sp. z o.o. we W. na rzecz (...) Szpitala (...) w W. kwotę 7.200 (siedem tysięcy dwieście) złotych zwrotu kosztów procesu;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego:

- od (...) Szpitala (...)

w W. na rzecz (...) S. A. we W. kwotę 10.800 zł (dziesięć tysięcy osiemset) złotych;

- od (...) sp. z o.o. we W. na rzecz (...) Szpitala (...) w W. kwotę 10.800 zł (dziesięć tysięcy osiemset) złotych.

Robert Obrębski Marta Szerel Katarzyna Parczewska

Sygn. akt V ACa 1061/17

UZASADNIENIE

Pozwem z 21 grudnia 2015 r. (...) S.A. we W. i (...) sp. z o.o. we W. (obecnie – (...) sp. z o.o. we W.) wnieśli o zasądzenie od (...) Szpitala (...) w W. kwoty 259.781,93 zł, wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami postępowania.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Wyrokiem z 6 maja 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił powództwo w całości, zasądzając od pozwanego na rzecz powodów kwotę 259.781,93 zł, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od poszczególnych kwot składających się na zasądzoną sumę (punkt pierwszy), oraz zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwoty po 10.112 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt drugi).

Sąd Okręgowy ustalił, że 28 marca 2014 r. (...) S.A. (lider konsorcjum) zawarł z (...) sp. z o.o. we W. (uczestnik konsorcjum) umowę konsorcjum celem przystąpienia do nieograniczonego przetargu ogłoszonego przez (...) Szpital (...) w W.. Pełnomocnikiem konsorcjum ustanowiono (...) S.A. Lider konsorcjum miał reprezentować strony umowy przed zamawiającym, podpisywać dokumenty w imieniu i za zgodą uczestnika konsorcjum, wnieść wadium. Nadto lider był zobowiązany do należytego wykonania umowy z zamawiającym w zakresie przyjmowania i realizacji zamówień na dostawy towarów. Uczestnik konsorcjum zobowiązany był do przyjmowania i księgowania płatności, prowadzenia monitoringu zadłużenia oraz windykacji należności. 14 maja 2014 r. zawarto z pozwanym umowę numer (...); przedmiot umowy stanowiła sprzedaż produktów leczniczych; umowa została zawarta na okres 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy; towar miał być dostarczany sukcesywnie, częściami; zapłata należności miała następować w terminie 30 dni od złożenia faktury VAT na konto wykonawcy wskazane na fakturze. Kolejną umowę konsorcjum powodowie zawarli 2 lipca 2014 r. (...) S.A., jako lider konsorcjum, miał reprezentować strony umowy przed zamawiającym, podpisywać dokumenty w imieniu i za zgodą uczestnika konsorcjum, wnieść wadium. Nadto lider był zobowiązany do należytego wykonania umowy z zamawiającym w zakresie przyjmowania i realizacji zamówień na dostawy towarów. Uczestnik konsorcjum zobowiązany był do przyjmowania i księgowania płatności, prowadzenia monitoringu zadłużenia oraz windykacji należności. Takie konsorcjum zawarło z pozwanym 12 sierpnia 2014 r. dwie umowy, o numerach (...) i (...), których przedmiot stanowiła sprzedaż produktów leczniczych; umowy zostały zawarte na okres 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy; towar miał być dostarczany sukcesywnie, częściami; zapłata należności miała następować w terminie, odpowiednio, 60 i 30 dni od złożenia faktury VAT na konto wykonawcy wskazane na fakturze. Kolejną umowę konsorcjum powodowie zawarli 18 sierpnia 2014 r., zaś 30 września 2014 r. zawarli z pozwanym umowę numer (...), na sprzedaż produktów leczniczych, na okres 12 miesięcy, zgodnie z którą towar miał być dostarczany sukcesywnie, częściami, a zapłata należności miała następować w terminie 30 dni od złożenia faktury VAT na konto wykonawcy wskazane na fakturze. Konsorcjum powodów zawarło z pozwanym także kolejne umowy, na okres 12 miesięcy, których przedmiotem była sprzedaż produktów leczniczych: 18 czerwca 2014 r. – numer (...), 26 czerwca 2014 r. – numer (...), 17 listopada 2014 r. – numer (...), 17 grudnia 2014 r. – numer (...), 9 lutego 2015 r. – numer(...), 6 marca 2015 r. – numer (...), 19 czerwca 2015 r. – numer (...), 28 lipca 2015 r. – numer(...). Także zgodnie z tymi umowami towar miał być dostarczany sukcesywnie, częściami a zapłata należności miała następować w terminie 60 dni od złożenia faktury VAT na konto wykonawcy wskazane na fakturze. Strona powodowa wywiązała się z dostawy zamówionych towarów, w terminie. Z tego tytułu wystawione zostały następujące faktury VAT:

(...)	z dnia	2015-08-12	na kwotę	67,81 zł
(...)	z dnia	2015-08-12	na kwotę	4.082,40 zł
(...)	z dnia	2015-08-12	na kwotę	802,39 zł
(...)	z dnia	2015-07-14	na kwotę	10.598,40 zł

(...)	z dnia	2015-07-14	na kwotę	793,80 zł
(...)	z dnia	2015-07-14	na kwotę	28.096,42 zł
(...)	z dnia	2015-07-16	na kwotę	1.587,60 zł
(...)	z dnia	2015-07-16	na kwotę	21.072,31 zł
(...)	z dnia	2015-08-12	na kwotę	1.145,40 zł
(...)	z dnia	2015-08-14	na kwotę	454,08 zł
(...)	z dnia	2015-07-17	na kwotę	19.591,20 zł
(...)	z dnia	2015-09-15	na kwotę	1.146 zł
(...)	z dnia	2015-07-20	na kwotę	28.096,42 zł
(...)	z dnia	2015-07-22	na kwotę	413,60 zł
(...)	z dnia	2015-07-22	na kwotę	28.096,42 zł
(...)	z dnia	2015-08-21	na kwotę	693,62 zł
(...)	z dnia	2015-08-24	na kwotę	135,62 zł
(...)	z dnia	2015-07-27	na kwotę	21.072,31 zł
(...)	z dnia	2015-07-29	na kwotę	28.096,42 zł
(...)	z dnia	2015-07-31	na kwotę	7.948,80 zł
(...)	z dnia	2015-07-31	na kwotę	21.072,31 zł
(...)	z dnia	2015-07-31	na kwotę	7.948,80 zł
(...)	z dnia	2015-09-02	na kwotę	6.940 zł
(...)	z dnia	2015-08-04	na kwotę	674,80 zł

(...)	z dnia	2015-08-05	na kwotę	5.299,20 zł
(...)	z dnia	2015-09-08	na kwotę	5.205 zł

Pozwany nie zapłacił powyższych należności. Pismem z 27 października 2015 r. strona powodowa wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 556.561,57 zł do 2 listopada 2015 r.

W takim stanie faktycznym, ustalonym na podstawie wskazanych dokumentów, Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że bezsporne w sprawie pozostawało: zawarcie umów konsorcjum, zawarcie umów sprzedaży, dostarczenie i odbiór zamówionego towaru, wysokość należności z tego tytułu wynikającej, termin wymagalności tejże należności i wysokość należności ubocznych.

Zarzut pozwanego, iż przedmiotowe umowy sprzedaży zostały zawarte tylko przez (...) S.A., uznano za niezasadny. Z treści umów jednoznacznie wynika, iż stroną sprzedającą stanowią obie powodowe spółki, działające w ramach konsorcjum. Skoro umowy zostały zawarte z tymi podmiotami, działającymi jako konsorcjum, to oznacza, że do przetargu przystąpiły również obydwie spółki działające w ramach konsorcjum, złożyły wymagane przez pozwanego dokumenty, w tym umowy konsorcjum i pełnomocnictwa. Pozwany podnosił także, że umowy konsorcjum zawarte pomiędzy powodami są nieważne, gdyż naruszają ustawowy zakaz wyrażony w art. 54 ust. 5 ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej oraz że powód w zakresie żądania pozwu został zaspokojony przez podmiot trzeci – (...) sp. z o.o. we W., w trybie art. 356 § 2 k.c. Sąd Okręgowy wskazał, że strony umów konsorcjum nie określiły sposobu podziału należnego wynagrodzenia za dostarczone towary; jednocześnie ustaliły, że umowy konsorcjum obowiązują do całkowitego zakończenia spraw związanych z realizacją celów, w tym rozliczenia wszystkich dostaw. Skoro umowy sprzedaży nie zostały rozliczone, umowy konsorcjum nadal obowiązują. W związku z powyższym stwierdzono, że świadczenie należne za sprzedane i dostarczone pozwanemu towary należą się powodom niepodzielnie, co uzasadnia zasądzenie dochodzonej pozewem kwoty łącznie na rzecz obu powodów. W ocenie Sądu pierwszej instancji, zawarcie pomiędzy powodami umów konsorcjum nie stanowiło – wbrew stanowisku pozwanego – działania zmierzającego do obrotu wierzytelnościami. W związku z tym umowy te były ważne i zawarto je w celu przystąpienia do postępowania przetargowego prowadzonego w oparciu o przepisy Prawa zamówień publicznych. Umowy te zostały zawarte celem realizacji wspólnego przedsięwzięcia, z podziałem określonych obowiązków pomiędzy członków konsorcjum, z ustanowieniem lidera konsorcjum, któremu powierzone zostały obowiązki, jak te wskazane wyżej (§(...) umów). Takiego charakteru umów nie wyklucza takie ukształtowanie przez strony stosunku prawnego, że tylko jedna strona obowiązana była realizować dostawę leków i produktów leczniczych, a druga miała przyjmować i księgować płatności, prowadzić monitoring zadłużenia oraz windykację należności. Żadne z postanowień umów konsorcjum nie prowadziło do skutku w postaci zmiany wierzyciela, albowiem już od samego początku, zawarcia umów sprzedaży w wyniku przeprowadzenia postępowania przetargowego, pozycja obydwu członków konsorcjum była jednakowa, tzn. z chwilą spełnienia zamówienia, obydwie podmioty stawały się wierzycielami zamawiającego. Stąd uznać należało, że nie doszło do zmiany wierzyciela, a tym samym do naruszenia art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej. Zdaniem Sądu Okręgowego, zawarte pomiędzy powodami umowy konsorcjum nie są pozorne, ani sprzeczne z zasadami współzycia społecznego i art. 353¹ k.c. (przekroczeniu zasady swobody umów). Brak jest podstaw do uznania, by zawarcie przez powodów umów konsorcjum stanowiło czynność pozorną, skoro umowy te były przez obie strony wykonywane, tj. (...) sp. z o.o. we W. wykonywał czynności związane z dochodzeniem należności (kierował do pozwanego wezwania do zapłaty), zaś (...) S.A. wykonał dostawy produktów leczniczych do pozwanego. Niezasadny okazał się też zarzut pozwanego, że wierzytelność (...) S.A. została zaspokojona przez (...) sp. z o.o. we W.. Warunkiem zaistnienia sytuacji z art. 356 § 2 k.c. jest bowiem to, by spełniający świadczenie działał za dłużnika.

Regulacja ta nie znajdzie zastosowania wówczas, gdy działanie osoby trzeciej nie będzie spełnieniem świadczenia za dłużnika, ale będzie realizacją zobowiązania tego podmiotu wynikającą z umowy zawartej z wierzycielem.

Rozstrzygnięcie w kwestii odsetek Sąd Okręgowy oparł o art. 481 § 1 k.c., zaś o kosztach procesu postanowiono na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

- naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na niedopełnieniu przez Sąd I instancji obowiązku pełnego, rzetelnego i wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności pominięciu przy ocenie tego materiału istotnych okoliczności faktycznych wskazanych w toku postępowania przez stronę pozwaną, gdzie pozwany podnosił szereg merytorycznych i prawnych argumentów wskazujących na fakt, iż – wobec jednoznacznie wskazanego w ustawie (art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej) zakazu dokonywania zmiany wierzyciela – nie ulega wątpliwości, że (...) sp. z o.o., jako podmiot profesjonalnie zajmujący się obrotem wierzytelnościami i windykacją, przystąpił do konsorcjum ze spółką (...) S.A. wyłącznie w celu przejęcia wierzytelności i uzyskania tytułu do dochodzenia należności na swoją rzecz, a nie faktycznego udziału w wykonaniu przedmiotu zamówienia; a także pominięciu istotnych okoliczności faktycznych wskazanych w toku postępowania przez stronę pozwaną, podnoszącą szereg merytorycznych i prawnych argumentów wskazujących na fakt, iż – wobec jednoznacznie wskazanego w ustawie zakazu dokonywania zmiany wierzyciela – nie ulega wątpliwości, że spółka (...) S.A. (jako wykonawca umów zawartych ze szpitalem) została faktycznie zaspokojona przez (...) sp. z o.o.;

- naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 k.p.c. i 232 k.p.c. oraz 278 k.p.c., jak też 227 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na tym, iż Sąd I instancji nie zbadał istotnych okoliczności sprawy, w szczególności w zakresie dotyczącym legitymacji procesowej (...) sp. z o.o. w sytuacji, w której umowa ze szpitalem zawarta (i wykonywana) była jedynie przez spółkę (...) S.A.;

- naruszenie prawa procesowego w rozumieniu art. 328 § 2 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na tym, iż Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie odniósł się zasadniczo do kwestii braku umocowania spółki (...) S.A. do działania (zawarcia umowy ze szpitalem) także w imieniu (...) sp. z o.o.;

- naruszenie prawa procesowego w rozumieniu art. 227 k.p.c. w zw. z art. 258 § 1 k.p.c. co miało istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na oddaleniu wniosków dowodowych strony pozwanej w zakresie dotyczącym m.in. tzw. lustracji finansowej dotyczącej stosunków gospodarczych między powodami;

- naruszenie prawa materialnego w postaci art. 5 k.c. i art. 353¹ k.c. poprzez błędną wykładnię tych przepisów w sytuacji, w której ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego ewidentnie wynika, iż uczestnictwo (...) sp. z o.o. w konsorcjum było nakierowane od początku wyłącznie na osiągnięcie skutku w postaci przejęcia długu, a nie wykonania przedmiotu umowy i tym samym w rzeczywistości mamy do czynienia z faktycznym nabyciem wierzytelności w sytuacji, w której przedmiot umowy był wykonywany wyłącznie przez spółkę (...) S.A. i zapłatą należności objętej pozwem przez (...) sp. z o.o. na rzecz (...) S.A. S.A. z zamiarem spełnienia świadczenia za pozwany szpital;

- naruszenie prawa materialnego w postaci art. 58 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię tego przepisu w sytuacji, w której (...) sp. z o.o. mając pełną świadomość faktu ograniczeń w dokonywaniu przeniesienia wierzytelności przystąpiło do konsorcjum z (...) S.A. w celu obejścia prawa i osiągnięcia skutku tożsamego z takim przeniesieniem, przy czym nie ulega wątpliwości, że (...) sp. z o.o., jako podmiot zajmujący się m.in. obrotem wierzytelnościami szpitalnymi, miał pełną i kompletną wiedzę na temat obowiązujących ograniczeń ustawowych;

- naruszenie art. 509 § 1 k.c. oraz art. 518 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię tych przepisów w sytuacji, w której w niniejszej sprawie działania (...) sp. z o.o. i (...) S.A., polegające na zawarciu umowy konsorcjum, były nakierowane na osiągnięcie skutku tożsamego z przelewem wierzytelności;

- naruszenie art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej oraz 53 ust. 6 ustawy o ZOZ poprzez błędną wykładnię tych przepisów w sytuacji, w której dokonanie jakiejkolwiek czynności polegającej na spłacie wierzytelności skutkuje faktyczną zmianą wierzyciela jako podmiotu uprawnionego i tym samym wymaga ustawowo uzyskania zgody organu założycielskiego pozwanego, co w niniejszej sprawie nie zostało dokonane, zaś przystąpienie (...) sp. z o.o. do konsorcjum miało na celu nie wspólne wykonanie przedmiotu umowy ze szpitalem, ale wyłącznie przejęcie długu szpitalnego z ominięciem wskazanych przepisów;

- naruszenie art. 95 § 1 i 2 k.c. oraz art. 96 k.c. poprzez niezastosowanie tych przepisów oraz naruszenie art. 23 ust. 2 i art. 141 ustawy Prawo zamówień publicznych poprzez niewłaściwą wykładnię tych przepisów w sytuacji, w której Sąd I instancji przyjął, że stroną umowy ze szpitalem od samego początku było konsorcjum składające się z obu powodowych spółek, podczas gdy stroną umowy była wyłącznie (...) S.A. z uwagi na fakt, iż umowa konsorcjum zawarta pomiędzy tymi podmiotami jest nieważna;

- naruszenie art. 356 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię tego przepisu w sytuacji, w której nie ulega wątpliwości, że (...) sp. z o.o. dokonując spłaty zobowiązania pozwanego objętego przedmiotem postępowania na rzecz spółki (...) S.A. działał za dłużnika, co skutkowało wygaśnięciem zobowiązania szpitala względem (...) S.A.;

- naruszenie art. 369 k.c. oraz art. 379 § 1 k.c. poprzez niezastosowanie tych przepisów w sytuacji, w której w niniejszej sprawie zobowiązanie nie może być traktowane jako solidarne, a z drugiej (...) sp. z o.o. nie jest wierzycielem pozwanego;

- naruszenie prawa procesowego w postaci art. 102 k.p.c. oraz art. 98 § 1 k.p.c. polegające na tym, iż Sąd I nie uwzględnił wniosku pozwanego o odstąpienie od obciążania pozwanego w całości kosztami procesu w sytuacji, w której bezspornie zachodzą przesłanki do uwzględnienia powyższego wniosku;

- błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydanego wyroku, które miały wpływ na treść tego orzeczenia w sytuacji, gdy w rzeczywistości powodowie, jako podmioty profesjonalne zawierając umowę konsorcjum, miały świadomość ograniczeń w zakresie dotyczącym przenoszenia wierzytelności, a celem przystąpienia (...) sp. z o.o. do konsorcjum było osiągnięcie skutku tożsamego z przeniesieniem wierzytelności i na ten cel były nakierowane działania stron umowy konsorcjum, co powoduje nieważność tej umowy, a także przyjęcie przez Sąd I instancji, że stroną umowy było konsorcjum składające się z obu powodowych spółek, podczas gdy stroną umowy ze szpitalem była wyłącznie spółka (...) S.A., jak również uznanie, że brak jest przesłanek szczególnych do odstąpienia od obciążania pozwanego kosztami procesu, podczas gdy okoliczności sprawy nie uzasadniają tego stanowiska.

Zarzucając powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami, względnie uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z pozostawieniem temu sądowi kwestii rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Ponadto, wniesiono o zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według obowiązujących przepisów za obydwie instancje. Pozwany wniósł także o dopuszczenie dowodu z dokumentu w postaci umowy o współpracy w ramach konsorcjum, a także złożonego na rozprawie apelacyjnej porozumienia w sprawie spłaty zobowiązań.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna w odniesieniu do roszczenia zasądzonego na rzecz (...) sp. z o.o. (obecnie (...) sp. z o.o.), zaś niezasadna – w odniesieniu do powództwa wytoczonego przez (...) S.A.

Sąd pierwszej instancji co do zasady prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, w istocie niepodważalny co do podstawowych okoliczności i wynikający z niekwestionowanych dokumentów. Nie było bowiem sporu co do tego, że określone umowy zostały przez strony zawarte a na ich podstawie (...) S.A. dostarczył pozwanemu zamówione

produkty lecznicze. Nie było także sporu, że pozwany nie zapłacił umówionej przez strony ceny. Także konkretne faktury i daty wymagalności nie były przez pozwanego kwestionowane. Strony w istocie przedstawiały odmienną ocenę prawną faktów. Częściowo każda ze stron miała przy tym rację.

Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy nie naruszył przepisów postępowania, w szczególności art. 233 § 1 k.p.c., ani art. 227, 232, 278 czy 258 § 1 k.p.c. lub art. 328 § 2 k.p.c. Uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia zawiera elementy wymagane prawem a wyrok poddaje się kontroli instancyjnej. Sąd dopuścił wszystkie istotne w sprawie dowody i nie było podstaw do przeprowadzania wnioskowanej przez pozwanego lustracji finansowej stosunków między powodami. Nie doszło także do zarzucanych błędów w ustaleniach faktycznych. Zostały one prawidłowo poczynione na gruncie zgromadzonych w sprawie dowodów. Ocena umowy konsorcjum i ograniczenia obrotu wierzytelnościami szpitalnymi nie należą do sfery faktograficznej. Jakkolwiek sama treść umów z pozwanym wskazuje, że (...) S.A. występował nie tylko w swoim imieniu, jednak rzeczywiście tylko on te umowy wykonywał i z racji słusznie podnoszonej przez apelującego nieważności umowy konsorcjum, należy przyjąć, że tylko ta spółka była stroną przedmiotowych umów. Z tą tylko modyfikacją i uzupełnieniem Sąd Apelacyjny podziela ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji oraz przyjmuje je za własne.

Ocena prawna dokonana przez Sąd Okręgowy nie była jednak w pełni właściwa. W szczególności, doszło do naruszenia art. 54 ust. 5 i 6 ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej i Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo uznał, że dochodzona w niniejszej sprawie należność przysługuje również (...) sp. z o.o. we W..

Zgodnie ze wskazanym przepisem ustawy o działalności leczniczej, czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący ten zakład, a ominięcie tego zakazu skutkuje nieważnością dokonanej czynności prawnej.

Z zawartych przez strony umów konsorcjum wynika, że konsorcjum miało charakter wyłącznie finansowy a (...) sp. z o.o. rzeczywiście nie uczestniczył w wykonaniu zamówienia publicznego, zaś jego obowiązki faktycznie obejmować miały przyjęcie ceny sprzedaży i windykację należności. W tych okolicznościach uznać należało, że taka umowa konsorcjum, zawarta między wierzycielem z umowy o wykonanie określonego świadczenia a podmiotem nie współrealizującym to świadczenie, a tylko uzyskującym prawo do pobrania ceny z tamtej umowy ze strony publicznego zakładu opieki zdrowotnej, mieści się w kręgu czynności prawnych, z których wynika zmiana wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej. Takie szerokie ujęcie zmiany wierzyciela w kontekście powyższego przepisu jest powszechnie przyjmowane w judykaturze (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2016 r., I CSK 486/15, Lex nr 2076679 i powołane w nim judykaty). Podziela je również Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę.

Do istoty konsorcjum należy współpraca (współdziałanie) jego uczestników, którzy wspólnie realizują umowę podstawową, jaka stała się przyczyną zawierania umowy konsorcjalnej. Tego nie ma w umowach zawartych między powodami. Do tego, ażeby (...) sp. z o.o. otrzymał od (...) S.A. wynagrodzenie należne za obsługę za sprzedane produkty lecznicze nie potrzeba w ogóle zawierać umów konsorcjum. Ich zawarcie z określeniem ustalonej w sprawie treści, w której chodzi jedynie o zabezpieczenie płatności za sprzedane produkty, ze wskazaniem jako wierzyciela (...) sp. z o.o., przeczy istocie konsorcjum i wykracza poza przesłanki swobody umów, według art. 353¹ k.c. W takiej postaci prowadzi do zmiany wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, bez wymaganej zgody organu tworzącego publiczny zakład opieki zdrowotnej i jest nieważna z mocy art. 54 ust. 6 tejże ustawy. Brak było więc podstaw do uwzględnienia powództwa (...) sp. z o.o.

W zakresie kwestionującym zasadność roszczenia (...) S.A. apelacja nie była zasadna. W szczególności, w okolicznościach faktycznych sprawy nie można uznać, by przepływy finansowe pomiędzy powodami skutkowały wygaśnięciem zobowiązania pozwanego. Poza sporem pozostaje, że (...) sp. z o.o. nie dokonywał płatności na rzecz (...) S.A. z takim zamiarem. Z art. 356 § 2 k.c. wynika możliwość spełnienia świadczenia pieniężnego przez osobę trzecią, ale spłata długu publicznego zakładu opieki zdrowotnej przez osobę trzecią bez zgody podmiotu wskazanego

w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, czyli jak w niniejszej sprawie, jako z zasady prowadząca do nabycia wiarygodności przez osobę trzecią na podstawie art. 518 k.c., jest niedopuszczalna.

(...) S.A. dochodzi należności za dostarczone produkty lecznicze, za które pozwany nie zapłacił umówionej ceny, choć w świetle art. 535 § 1 k.c. był do tego zobowiązany. Skoro nie doszło do wygaśnięcia zobowiązania pozwanego za sprawą zapłaty przez (...) sp. z o.o., to roszczenie o zapłatę skierowane do dłużnika pozostaje aktualne w chwili zamknięcia rozprawy i podlegało uwzględnieniu, w niekwestionowanej w procesie, zasądzonej zaskarżonym wyrokiem wysokości, udowodnionej dołączonymi do pozwu dokumentami, wraz z żądanymi, ustawowymi odsetkami za opóźnienie w poszczególnych płatnościach, należnymi na podstawie art. 481 k.c., a także – stosownie do art. 98 k.p.c. – kosztami procesu.

Wbrew twierdzeniom strony pozwanej, podniesionym na rozprawie apelacyjnej, ze złożonego na niej „Porozumienia w sprawie spłaty zobowiązań” z 10 sierpnia 2016 r. nie wynika, by (...) S.A. zrzekł się roszczeń dochodzonych w niniejszej sprawie. Przeczy temu stanowisko strony powodowej, popierającej nadal pozew. Także z treści samego porozumienia nie można wywieść takiego wniosku. Zawiera ono bowiem oświadczenie dłużnika, czyli pozwanego w niniejszej sprawie szpitala, o uznaniu długu w określonej kwocie, obejmującego zobowiązania wymienione w załączniku do porozumienia, a także zobowiązanie dłużnika do spłaty tego zadłużenia w określony sposób i w określonym czasie (§ 1 i 2 – k. 259). Porozumienie to nie obejmuje zobowiązań dochodzonych w niniejszej sprawie, co potwierdziły obie strony (k. 263). Porozumienie nie zawiera także oświadczenia wierzyciela, że nie istnieją inne zobowiązania pozwanego względem powoda.

Oczywiście bezzasadny był zarzut naruszenia art. 369 k.c. oraz art. 379 § 1 k.c. Sąd Okręgowy nie uznał zobowiązania względem powodów za solidarne, a dochodzoną kwotę zasądził łącznie na rzecz powodów.

Apelacja nie ma uzasadnionych podstaw także, jeśli chodzi o rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Nie można uznać za wystarczającą argumentacji ogólnie odwołującej się do charakteru działalności prowadzonej przez stronę pozwaną i jej problemów finansowych. Wystąpienie z pozwem było konieczne wobec niewywiązywania się z umowy przez pozwanego, a koszty poniesione w związku z tym przez (...) S.A. powinny być zwrócone. Nie zaistniały zatem przesłanki do zastosowania art. 102 k.p.c. Ponadto, zmiana orzeczenia wywołała skutek w postaci wydatnego zmniejszenia obciążenia pozwanego z tego tytułu. Stosownie do wyniku sprawy także pozwany stał się wierzycielem – odnośnie do kosztów poniesionych w związku z obroną przed (...) sp. z o.o.

Zważywszy na powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji, zaś na podstawie art. 385 k.p.c. – jak w punkcie drugim.

O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono stosownie do art. 98 k.p.c. uwzględniając, że (...) S.A. wygrał postępowanie w stosunku do pozwanego, a pozwany wygrał postępowanie w stosunku do (...) sp. z o.o. (obecnie (...) sp. z o.o.). Należne wygrywającym koszty obejmują koszty zastępstwa procesowego, których wysokość ustalono zgodnie z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 odpowiednich rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz radców prawnych z 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 i 1804), w pierwotnym brzmieniu. Również na tym etapie Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się przesłanek do zastosowania art. 102 k.p.c., z motywów tożsamyh z przyczyną nieuwzględnienia apelacji co do kosztów.

Wobec faktu, iż powód (...) sp. z o.o. zmienił firmę na (...) sp. z o.o. (oświadczenie z rozprawy – k. 262, postanowienie dotyczące wpisu w KRS – k. 250), okoliczność tę uwzględniono w komparycji i sentencji orzeczenia.

Robert Obrębski Marta Szerel Katarzyna Parczewska